

“Hem de recuperar el compromís i la memòria històrica”

Josep Lluís Sirera
(València, 1954) i
Rodolf Sirera (València,
1948), publiquen
'Silenci de negra'
(Edicions 3i4), primera
obra d'una trilogia
sobre el compromís
polític i la memòria
històrica. Els Sirera són
dos puntals del teatre
valencià contemporani.
Fundadors, l'any 1972,
del grup de teatre
independent el Rotgle,
tots dos tenen
un cabal considerable
d'obres publicades.

Parlar de teatre contemporani del País Valencià i no esmentar Josep Lluís i Rodolf Sirera fóra no parlar-ne, si més no des del 1972, any de la fundació del grup de teatre independent el Rotgle. Ara fa gairebé trenta anys que els germans Sirera començaren a escriure teatre plegats. De primer, com a membres fundadors del Rotgle. I després, tots dos sols. Fruit d'aquest treball conjunt és la trilogia històrica *La desviació de la paràbola*, formada per *El brunzir de les abelles* (1975), *El còlera dels déus* (1979) i *El capvespre del tròpic* (1980). Són també obres escrites per tots dos *Homenatge a Florentí Monfort* (1971), *Cavalls de mar* (1986), *La partida* (1990) i *La ciutat perduda* (1994). Aquestes tres últimes obres formen part d'una segona trilogia sobre les ciutats. Ara acaben de publicar la primera obra d'una nova trilogia sobre el compromís polític i la memòria històrica, *Silenci de negra* (Edicions 3i4).

—Com s'organitzen per tal d'escriure plegats?

—**RODOLF SIRERA.**- Nosaltres escrivim un teatre molt específic, de base històrica, que requereix un procés molt llarg de preparació, des del punt de vista de la documentació i de la psicologia dels personatges. Treballem amb estructures que ens permeten d'escriure conjuntament: cadascun escriu determinats fragments i després els acoblem i en lliguem l'estil.

—Quin objectiu té la trilogia?

—**R. S.**- Nosaltres volíem presentar

el compromís polític en totes tres obres, relacionant-lo amb determinades actituds maximalistes de tipus religiós, polític, ètnic, racial, etc. Moltes vegades se'n vol passar plana, dels fets històrics. Però nosaltres volem que aquest "passar plana" no siga tan taxatiu. Volem reflexionar sobre el fet que el fet d'aclucar els ulls pot dur de vegades a la perduració de situacions inadmissibles.

—*Silenci de negra* aborda també la qüestió de la memòria històrica.

—**R. S.**- Aquest és el segon objectiu de l'obra: veure com, després d'una crisi de consciència, un país es nega a assumir una part de la història pròpia. En aquest sentit, ens servia molt bé l'exemple de França, perquè hi va haver una situació molt traumàtica, durant la Segona Guerra Mundial. De fet, aquesta guerra va tenir connotacions de guerra civil. Però després hi va haver una mena d'oblit i va resultar que tot França havia estat resistent, cosa que no era veritat. Una part important dels francesos havia donat suport, activament o amb un silenci còmplice, el govern feixista del mariscal Pétain.

—**JOSEP LLUÍS SIRERA.**- A França, el nombre de morts consignats després de l'alliberament no és gaire inferior al de la guerra espanyola del 36-39. Hi va haver una mena de guerra civil, a França. Però aquesta guerra ha estat esborrada, com ho van ser els moviments nacionalistes de Provença, d'Occitània, de Bretanya..., i de tot això, no en parla ningú. Els francesos

Rodolf Sirera: “Els teatres institucionals s’han convertit en simples contenidors de propostes aleatòries que no responen a cap pla de programació ni de producció”.

són especialistes a reconstruir la memòria històrica d’acord amb els seus interessos. Això ens molestava molt, i per això hem tractat de reflectir-ho en la trilogia; i és que creiem que hem de recuperar la memòria històrica, encara que es tracte d’una memòria històrica contradictòria, difícil, fins i tot desagradable.

—Llavors, el cas Pinochet fóra un intent de reconstrucció dolorós de la memòria històrica “real” del poble xilè?

—R. S.- Sí. Perquè la insistència en el cas Pinochet significa trencar amb una reconciliació pactada i decidida des de dalt.

—J. LL. S.- A Xile, hi ha hagut una reflexió històrica. Però a l’estat espanyol no ha passat igual, sinó que hi ha hagut una hagiografia, i a mesura que passen els anys aquesta hagiografia va substituïnt la història. És clar que la història recuperarà el lloc que li toca d’ací a cinquanta anys, però crec que una de les funcions del teatre i de la literatura és la d’abordar això ara mateix i no pas d’ací a cinquanta anys.

—R. S.- A més a més, nosaltres quan fem teatre històric no parlem únicament del moment concret de l’obra,

sinó que fem reflexions extrapolables a situacions diverses; en el cas de Xile també s’ha insistit a dir que una manera d’arribar a la reconciliació nacional era de passar de puntetes pels fets del passat, com s’ha esdevingut a Espanya. De cop i volta, una sèrie de gent que havia col·laborat activament amb règims repressius i que havia intervingut en accions condemnable, en virtut d’aquesta amnèsia col·lectiva, s’ha trobat amb les mans netes. I són aquestes mans netes les que ens revolten.

—En aquest sentit, la figura del rei i d’Adolfo Suárez formen part de l’hagiografia de què parlen, doncs.

—J. LL. S.- El problema no és si el rei o Suárez van fer bé o malament. El problema fonamental és que es parli d’això i no d’allò altre. On són els qui es van presentar voluntaris per afusellar la gent? Aquesta és la gran coartada ideològica que permet d’oblidar tots els fets passats en detriment de la construcció fidel de la memòria històrica.

—R. S.- Jo també crec que el problema no ha estat tant de magnificar certes figures com d’aconseguir que se n’hagen oblidat unes altres. El problema no és tant de negar mèrits a les persones que n’hagen tinguts, com el fet que santificant determinades persones no es demanen comptes a unes altres que continuen vivint tranquil·lament sense que passe absolutament res. És a dir, els qui havien estat torturadors es van convertir en els policies de la democràcia sense que ningú els demanara comptes. I això, és clar, ens porta a una reivindicació fonamental del nostre teatre. Pequè el teatre actual, per regla general, defuig tota mena de problemes.

—Aleshores, quines expectatives tenen de veure representada l’obra?

—R. S.- Avui és molt difícil que una companyia privada pugui dur a l’escenari una obra d’una extensió mitjana, o amb un nombre de personatges superior a cinc com és la nostra.

—J. LL. S.- Jo particularment sóc molt escèptic respecte de la possibilitat de veure en un escenari la nostra obra, i això que l’hem construïda amb

una intriga i amb una estructura que en permet la representació.

—Es podria dir que *Silenci de negra* planteja un conflicte moral sobre el compromís cívic?

—J. LL. S.- Jo crec que és l’objectiu de la trilogia. Hi ha un excés de conformitat de la societat, i nosaltres ens hem permès de dir-hi la nostra, perquè creiem que les coses no són exactament així.

—Però disculpen determinades actituds, com ara la por, els interessos personals..., en definitiva la feblesa humana, veritat?

—R. S.- Disculpar-les no. Intentem de comprendre-les i de contextualitzar-les. La covardia és comprensible, no disculpable.

—J. LL. S.- Efectivament, Rodolf ha emprat una paraula molt bonica, “comprensió”. En l’obra comprenem, però no disculpem. Podem comprendre que una persona pugui deixar-se arrossegar per les circumstàncies, però no per això la disculpem. De tota manera, és l’espectador qui ha de valorar si això mereix disculpa.

—Les pròximes obres de la trilogia tractaran també de la mateixa matèria?

—R. S.- Totes tres obres tenen moltes coses en comú: l’emplaçament històric, els espais geogràfics i la temàtica. La pròxima obra tractarà de la religió presa com una excusa per a cometre barbaritats. I en la tercera veurem com aquestes situacions crepusculars afavoreixen la incapacitat d’assumir les contradiccions de la història que tenen uns personatges que ja han perdut el contacte amb la realitat.

—Per tant, la segona obra de la trilogia no té res a veure amb els esdeveniments de la darrera dècada a l’ex-Iugoslàvia?

—R. S.- Sí que hi té a veure. De fet, una de les característiques del Regne de Croàcia és que hi va haver unes terrorífiques matances, en aquest cas de serbis. Ens hem acostumat a pensar que els serbis són els dolents de la història, però la realitat és que els anys 40, i en un regne feixista en què l’Església catòlica es va involucrar de manera activa, s’hi van cometre accions terriblement violentes contra els

serbis ortodoxos, fins a l'extrem que les tropes italianes feixistes, espantades, van acabar interposant-s'hi per protegir la població sèrbia.

—J. LL. S.- A nosaltres, ens interessa el problema de l'Església. L'Església és la seguretat de qui et dona una explicació més o menys vàlida, que no qüestionen.

—És per això que el títol de la pròxima obra serà *Benedicat*?

—J. LL. S.- Efectivament. Ací hi ha uns retrets al partit comunista francès, històricament molt connotat pel corrent estalinista dels anys 40 i 50. Però no és un problema del partit comunista, sinó de la conformitat de molta gent a l'hora de creure's una determinada versió de la història. En aquest sentit, *Benedicat* abordarà el problema des d'un altre punt de vista, que xoca amb els grans mites de la cultura occidental i de l'Església catòlica.

—Com va el món teatral valencià actual? Quines perspectives de futur té, tant quant a la creació de textos dramàtics com a representacions?

—J. LL. S.- Quant a escenificacions, el panorama és absolutament lamentable. I quant a escriptura, el repertori és substituït, supeditat a la comercialitat. Es confon el teatre de repertori amb el teatre comercial. La nova escriptura dramàtica valenciana és feta en castellà al noranta per cent. I a més a més, aquests textos castellans repeteixen tòpics i situacions que són molt lluny de la realitat, no simplement valenciana sinó occidental. I això ve de la desconexió del teatre respecte dels problemes reals, o de la substitució dels problemes reals per problemes mentals que la gent confon amb els problemes reals.

—R. S.- Jo crec que som en una fase molt grisa i poc engrescadora. D'una banda, hi ha una realitat teatral positiva, perquè hi ha moltes companyies que funcionen. Però, d'altra, hi ha mancances importants. Hem perdut l'estructura bàsica d'un teatre normalitzat. Ha desaparegut el repertori. És molt difícil de trobar textos que no siguin estrictament contemporanis o molt dirigits a la captació d'un

Rodolf Sirera, a l'esquerra, i Josep Lluís, a la dreta, a més d'escriptors teatrals són autors d'un gran nombre d'estudis sobre teatre català contemporani.

públic que asseure la continuïtat de les companyies. Des que s'han esvaït la subvenció i la producció institucionals han desaparegut textos i autors fonamentals de la història del teatre. I això ha portat a la necessitat de fer produccions comercials que també puguen circular per tot l'estat espanyol, amb la conseqüència que cada vegada es fan menys muntatges en valencià. Els teatres institucionals s'han convertit en simples contenidors de propostes aleatòries que no responen a cap pla de programació ni de producció.

—Aquesta situació és extrapolable a tots els Països Catalans?

—J. LL. S.- A Catalunya el problema del teatre de repertori en català es troba més o menys resolt. Però al País Valencià no hi ha un teatre de repertori, i el problema més greu és que el model català no ens aprofita, a nosaltres. I la gent l'única cosa que veu són models que es repeteixen contínuament i que no ens permeten d'anar avançant.

—A aquesta situació, hi ha contribuït el govern de Zaplana?

—R. S.- Amb el PP, ens pensàvem que hi hauria una dràstica retallada

d'inversions públiques dedicades a la cultura. La veritat és que no ha estat així. Les inversions hi són importants, fins i tot han augmentat. Però s'han orientat bàsicament a l'aparador, a coses molt espectaculars, de cara a l'exterior, que no contribueixen a modificar la situació en què ens trobem; i tampoc no acaben de consolidar un públic, ni ajuden a desenvolupar el teatre en valencià, cosa que ha obligat les companyies a triar el camí més fàcil: el de la supervivència. Aquests últims anys els teatres institucionals han representat una mena d'*impasse*, no han aconseguit esmenar els problemes heretats.

—I s'han afavorit les produccions en castellà...

—R. S.- Sí. Potser no s'han afavorit directament, però com que s'afavoreixen l'èxit, la resposta del públic i els percentatges, una companyia que hagi de respondre d'unes ajudes institucionals, sota un sistema de concertació, arriba ben aviat a la conclusió que, si treballa en castellà, obtindrà millors resultats que no si treballa en valencià.

Juli Capilla